

Zápis z iniciační schůzky

Aliance pro otevřené vzdělávání

Datum a místo: 9. června 2015, Skautský institut (Staroměstské náměstí 4, Praha 1)

Účastníci: Vladimíra Pavlicová, Ivo Krobot, Otakar Jícha, Marie Vítková, Jan Lochman, Vlastimil Ott, Jan Brandejs, Cyril Brom, Ondřej Neumajer, Jiří Vančura, Markéta Poláková, Markéta Dušková, Karina Hoření, Magdaléna Benešová, Markéta Klempířová, Lenka Moutelíková, Ilona Prausová, Tamara Kováčová, Zdeněk Slejška, Michal Kaderka, Jiří Králík, Miloš Rathouský, Dana Kapitulčinová, Nikola Frollová, Petra Pitelková, Daniela Růžičková.

1. Seznámení

- účastníci uvedli své jméno, organizaci a činnost, která naplňuje charakter otevřeného vzdělávání,
- podle účastníků bychom měli i zapojit luridicum Remedium, OpenAlt, KISK, Stream.cz, Jednotu školských informatiků apod.

2. Úvod

Ještě před rokem 2006 se o otevřeném vzdělávání nemluvilo. V ČR dal k aktivitám na poli otevřeného vzdělávání impuls Bořivoj Brdička a finančně rozvoj podpořila nadace OSF. Otevřené vzdělávání je i součástí [Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020](#), je ovšem obava, že i přes svou zjevnou kvalitu nebude naplněna.

EDUin se v listopadu účastnil mezinárodní konference ve Washingtonu: Otevřené vzdělávání je tématem v USA, kde se do aktivit zapojují především knihovny, univerzity a neziskové organizace z důvodu vysokých cen učebnic. Univerzity OER podporují i formou otevřených časopisů, on-line kurzů apod. Tahounem OER jsou v USA především i knihovny a jejich asociace SPARC a LUMEN LEARNING. OER není definováno jako cíl sám o sobě, ale nástrojem změny ve vzdělávání. Cílem je však snížení nerovnosti v přístupu ke vzdělávacím zdrojům. Zároveň je zde toto téma podporované i administrativou Bílého domu, kde na ní jsou vyčleněni 3 lidé.

Rýsuje se zajímavá spolupráce ve Vyšegrádském prostoru, a to především s Polskem a Slovenskem.

Polsko: Velké hnutí, na konkrétním případě se řeší především učebnice prp ZŠ, pro polské ZŠ školy vznikla dokonce celá jedna sada učebnic 1- 9 třída zdarma pod CC licenci. Otázkou je, zda je to pro rozvoj otevřeného vzdělávání vhodné, aby jednu knihu využívali všichni učitelé, což připomíná etapu jednotného školství s jedním vzdělávacím zdrojem.

Slovensko: oficiální výkop 1. června 2015, zapojení několika univerzit, tahounem projektu Zuzana Adamová z Creative Commons a Jan Gondol z MV SR. Jejich prvotním zájmem je nyní edukace učitelské i široké veřejnosti o právní problematice a licencí otevřených zdrojů.

Stejně i tak v ČR bylo OER podpořeno následujícími aktivitami:

- zmapování terénu, kdo je v ČR v rozvoji OER aktivní a hledání možností, jak jednotlivé aktéry propojit, prvotní setkání proběhlo 19. září 2014 v Praze. Oblast otevřeného vzdělávání je velice široce rozkročena mezi různá témata, která s ním souvisí - od free licencí, přes využívání open dat až po mapování, zachování a volnému zpřístupnění kulturního dědictví (jako je tomu ve Francii, Itálii, Norsku apod.).
- spuštění webu www.otevrenevzdelavani.cz, kde lze nalézt přeloženou [příručku](#) o otevřeném vzdělávání s definicí OER, jak je to s právy a licencemi apod.,
- ve dnech 9. - 16. března 2015 úspěšně proběhl Týden otevřeného vzdělávání, kterým jsme se připojili k mezinárodní akci, kdy proběhla i popularizační soutěž s cca 60 materiály.
- pilotně se realizovala podpora rozvoji jiného typu otevřeného vzdělávání tzv. on-line naučných stezek v rámci projektu Města vzdělávání ve Dvoře Králové nad Labem a v Kutné Hoře, kde je připravovali studenti středních škol a v červnu dojde k jejich slavnostnímu spuštění.
- Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy má v současnosti běžící výzkumný projekt na tvorbu a využití OER ve vysokoškolské výuce (TAČR Omega, plný název: Využití regionálních případových studií udržitelného rozvoje ve vysokoškolské výuce a pro tvorbu tzv. Open Educational Resources), hlavní řešitelkou je Jana Dlouhá z COŽP, projekt běží 2014-2015, výstupem bude mj. článek v ČJ o OER a metodika k OER (případové studie UR)

V průběhu úvodní diskuse bylo upozorněno na několik skutečností:

- ČR má velký problém s dalším vzděláváním - OER může vést k jiné formě dalšího vzdělávání dospělých,
- OER může být nástrojem, který zmírní problémy ve vzdělávací oblasti ČR,
- OER by se mělo pozitivně vymezit vůči komerčním projektům - "free" neznamená zdarma, ale "svobodně",
- obecně lidé OER podceňují, protože jsou zvyklí měřit kvalitu penězi, navíc spousta OER je podpořeno fondy EU, což veřejnost nevnímá pozitivně, navíc nemusí být v tomto případě zajištěna kontinuita,
- při diskusi o OER je nutné vedle konzumace zdrojů podpořit i myšlenku tvorby, úpravy, sdílení a šíření,
- i přesto, že jsou OER zdarma pro uživatele, nejsou vytvářeny zdarma - není možné potlačovat aspekt peněz, tvůrci investují čas i náklady na provoz webu a jiných nástrojů; OER neznamená nadšení a amatérismus, naopak OER nevylučuje příjmy pro tvůrce, musí být ale nalezen vhodný byznys model,

- v současné době se připravuje evropská legislativa, která se týká licencí a práv; za ČR tato agenda připadla europoslancům Pavlovi Svobodovi a Jiřímu Maštálkovi, připomínkovat bude MK ČR - je nutné ohlídat, aby legislativa OER podpořila.

3. Úloha EDUinu v rozvoji OER

EDUin se ujímá úlohy rozvoje a propagace OER v ČR. Pro tyto účely chce do jednoho měsíce nabídnout k připomínkování **Chartu Aliance pro otevřené vzdělávání**.

Návrh struktury by měl být (body doplněny v diskusi a s kterými se bude nadále pracovat v rámci definování textu Charty):

Co je otevřené vzdělávání?

- definice by měla být z mezinárodního zdroje, abychom byli terminologicky sladění se zahraničními partnery,
- vhodnou definici nabízí OECD, ta se však vymezuje na digitální prostor - měli bychom definici rozšířit i na off-line.
- zde volně upravená definice otevřeného vzdělávání na základě dokumentu Jana Hyléna [Open Educational Resources: Opportunities and Challenges](#):

Otevřené vzdělávání. Víze moderního vzdělávání vychází z principu celoživotního učení a směřuje k vybudování otevřeného prostředí, které umožňuje každému jedinci bez rozdílu a bez překážek vzdělávat se po celý život. Takové vzdělávání tím, že využívá dostupné digitální technologie a podporuje jedince v jejich využívání, bude stále více chápáno jako aktivita bez vazby na konkrétní místo a konkrétní čas. Budou se na něm podílet poskytovatelé z veřejného, soukromého i neziskového sektoru – organizace i jedinci, kteří budou nabízet obsah, vzdělávací příležitosti a výuku studujícím v každém věku. Bude v něm zajištěn přístup ke sdílené vzdělávací infrastruktuře (kvalitní, levné, vysokorychlostní připojení z domova, ze školy, zaměstnání, na cestách i ve veřejném prostoru) a ke kvalitním vzdělávacím zdrojům (otevřeným vzdělávacím zdrojům, digitálním učebním materiálům a dalším zdrojům, které lze pro vzdělávání využít). Vzdělávací systém bude přístupný ve všech úrovních, tak aby každému, bez ohledu na jeho socioekonomické zázemí, umožňoval do něj kdykoli v průběhu života vstoupit a dále se vzdělávat či rozšiřovat si kvalifikaci dle jeho schopností a potřeb. Otevřené vzdělávací zdroje jsou použitelnými studijními zdroji, které lze přizpůsobit specifickým studijním potřebám a volně je sdílet.

Proč podporovat otevřené vzdělávání?

- může podpořit rovný přístup ke vzdělávání,
- OER může urychlit změnu vzdělávacích procesů v ČR - flipped classroom, casebooky, apod.,
- OER může zvýšit motivaci studujících učit se.

Kam směřujeme v rámci otevřeného vzdělávání v České republice?

- snížení nerovností ve vzdělávání,
- šíření povědomí o tom, co je otevřené vzdělávání,
- otevření širšímu poli zájemcům, kteří mohou ve vzdělávání působit,
- propojení formálního, neformálního vzdělávání a informálního učení,
- "citace viz Strategie digitálního vzdělávání",
- "konzumuj - produkuj - upravuj",
- nespojovat jen s dětmi, ale s tématem celoživotního vzdělávání,
- všichni občané ČR mohou kdykoliv vzdělávat, měli k dispozici volné vzdělávací materiály, kulturní (nejen kulturní - např. mapy) instituce by měly materiály poskytovat volně,
- podpora OER, aby byly uživatelsky přívětivé,
- možnost sdílení - formáty, přenositelnost,
- jak podpořit, aby se lidé chtěli učit,
- open sources nejsou jen vzdělávací objekty, ale jsou to i "data",
- otázka paralelního fungování k vyhledávání,
- otevřené vzdělávací postupy - návod na to, jak to dělat,
- úpravy autorského zákona - ČR, evropské x americké,
- otázka, jak se s tím žít.

Smysl vzniku Aliance

Cíle pro rok 2015

- sdílení informací mezi jednotlivými organizacemi,
- rozcestník - provázání s rvp.cz (viz reputační systém),
- kalendář - dtto,
- medializace tématu, marketing,
- kompetentní člověk na MŠMT, který má na starosti digitální strategii,
- vymezení pojmů, terminologií,
- autorský zákon - zjištění možností intervence,
- stanoviska k materiálům,
- vytvoření infrastruktury kontaktů k vzájemnému networkingu,
- větší možnost získání grantů?,
- vytvoření škály, jak lze s informacemi z OER nakládat - bude přejato z Creative Commons,
- zjištění, jak zjednodušit vyhledávání OER rychle - poptat možnost u Google či Seznam.cz,
- jak jsou OER přístupná pro znevýhodněné - výzkum.
- centrální evropská legislativa podporující OER (např. freedom of panorama ve všech členských zemích EU).

Tématem diskuse byla i možnost, zda bude Aliance verifikovat zdroje. Podle přítomných je verifikace na uživatelských a recenzním systému. Jednotlivé OER by měli taktéž dětem doporučovat učitelé a rodiče. Za OER by se však neměly doporučovat jen zdroje, které jsou vytvořeny za účelem vzdělávání.

Mezi další činnosti Aliance byly navrženy:

- apel na zveřejňování informací a výzkumů, které jsou vytvářeny z veřejných peněz,
- učit učitele, jak OER vytvářet a šířit.

Na závěr setkání proběhla diskuse, na jakých platformách by měli členové Aliance mezi sebou komunikovat. Jakožto příznivci otevřených zdrojů bychom měli komunikovat v aplikacích s otevřenou licencí, i přestože tento způsob není tak rozšířený jako např. Facebook. Ten by měl být využíván pouze pro komunikaci s učiteli a veřejností, která se o OER zajímá. - Po další konzultaci s Vlastimilem Ottem EDUin navrhne způsob komunikace a propojení.

Návrh dalších kroků

1/ Vytvoření charty aliance - základ připraví a koordinuje EDUin

2/ Publikování charty na webu otevrenevzdelavani.cz a výzva k jejímu připojení - EDUin

3/ Vytvoření pravidel fungování aliance - setkávání, řešení agendy, komunikace v mezidobí apod. - návrh a následná koordinace EDUin

Sepsal 10. června Michal Kaderka.